

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 12 januari 2006 *

I mål C-504/04,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Verwaltungsgericht Schwerin (Tyskland), genom beslut av den 9 januari 2004, som inkom till domstolen den 8 december 2004, i målet mellan

Agrarproduktion Staebelow GmbH

mot

Landrat des Landkreises Bad Doberan,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas (referent) samt domarna J. Malenovský, A. La Pergola, A. Borg Barthet och A. Ó Caoimh,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: M. Poiares Maduro,
justitiesekreterare: byrådirektören B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 oktober 2005,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Agrarproduktion Staebelow GmbH, genom Behr & Partner, Rechtsanwälte, och C. Columbus, Rechtsanwältin,

- Greklands regering, genom V. Kontolaimos samt av S. Papaioannou och M. Tassopoulou, båda i egenskap av ombud,

- Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster, i egenskap av ombud,

- Europaparlamentet, genom G. Mazzini och U. Rösslein, båda i egenskap av ombud,

- Europeiska unionens råd, genom F. Ruggeri Laderchi och Z. Kupčová, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A. Bordes och F. Erlbacher, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Förevarande begäran om förhandsavgörande avser frågan huruvida skyldigheten att slakta den kohort där det konstaterats bovin spongiform encefalopati (nedan kallad BSE) hos ett nötkreatur är förenlig med proportionalitetsprincipen.
- 2 Begäran om förhandsavgörande har framställts inom ramen för en tvist mellan bolaget Agrarproduktion Staebelow GmbH (nedan kallat Staebelow) och Landrat des Landkreises Bad Doberan (nedan kallat Landrat) avseende slakt av 52 djur i Staebelows besättning.

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 3 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer

av transmissibel spongiform encefalopati (EGT L 147, s. 1) har antagits med stöd av artikel 152.4 b EG. I artikel 152.4 b EG föreskrivs att rådet, med undantag från artikel 37 EG, skall besluta om sådana åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet som direkt syftar till att skydda folkhälsan.

- 4 I nämnda förordning sammanställs i en enda text en stor del av de åtgärder som Europeiska gemenskapen har vidtagit sedan år 1990 med stöd av skyddsbestämmelserna i direktiven om hälsoskyddsåtgärder för att skydda djurs och människors hälsa mot BSE-risker.
- 5 Skäl 4 i förordningen har följande lydelse:

”Kommissionen har erhållit vetenskapliga yttranden om flera aspekter av TSE [transmissibel spongiform encefalopati], bland annat från Vetenskapliga styrkommittén och Vetenskapliga kommittén för veterinära åtgärder till skydd för människors hälsa. Vissa av dessa yttranden avser åtgärder för att minska den potentiella risken för att människor och djur skall utsättas för produkter från infekterade djur.”

- 6 Skyldigheten att slakta den kohort där det har konstaterats ett smittat nötkreatur följer av artikel 13.1 c första meningen i förordning nr 999/2001 jämförd med punkt 2 a i bilaga VII till förordningen. Kohorten definieras i sin tur i punkt c i bilaga I till samma förordning.

7 Artikel 13 i förordning nr 999/2001 har följande lydelse:

”1. Om förekomst av TSE har bekräftats officiellt, skall följande åtgärder vidtas utan dröjsmål:

- a) Samtliga delar av det smittade djurets kropp skall destrueras fullständigt i enlighet med bilaga V, med undantag för det material som skall bevaras för registren i enlighet med kapitel B.III.2 i bilaga III.
- b) En undersökning skall genomföras för att identifiera alla riskdjur i enlighet med punkt 1 i bilaga VII.
- c) Alla djur och animaliska produkter som avses i punkt 2 i bilaga VII och som vid den undersökning som avses i punkt b har konstaterats vara riskdjur, skall avlivas och destrueras fullständigt i enlighet med punkterna 3 och 4 i bilaga V.

...

4. Ägarna skall utan dröjsmål ersättas för förlusten av de djur som har avlivats och de animaliska produkter som har destruerats i enlighet med artikel 12.2 och punkterna 1 a och 1 c i denna artikel.

...”

- 8 Bilaga VII till förordning nr 999/2001 har ändrats genom kommissionens förordning nr 1326/2001 av den 29 juni 2001 om införande av övergångsbestämmelser för att möjliggöra övergången till förordning nr 999/2001 och om ändring av bilagorna VII och XI i den förordningen (EGT L 177, s. 60). I bilagan föreskrivs följande:

”1. Genom den undersökning som avses i artikel 13.1 b skall följande identifieras:

a) När det gäller nötkreatur

— Alla övriga idisslare på det jordbruksföretag där det djur vars sjukdom har bekräftats hör hemma.

— När sjukdom har bekräftats hos ett djur av honkön, alla embryon, ägg och avkomma som har samlats in eller fötts under de två år som föregått sjukdomens kliniska utbrott och under två år efter detsamma.

— Alla djur i den kohort som det djur vars sjukdom har bekräftats tillhör.

...

2. Åtgärderna i artikel 13.1 c skall minst inbegripa följande:

- a) När BSE har bekräftats hos nötkreatur skall de djur, embryon och ägg som har identifierats genom den undersökning som avses i punkt 1 a, första, andra och tredje strecksatsen avlivas och destrueras fullständigt. Medlemsstaterna kan besluta att inte avliva och destruera alla nötkreatur på det jordbruksföretag där sjukdomen har bekräftats hos ett djur, enligt punkt 1 a, första strecksatsen, beroende på den epidemiologiska situationen och på möjligheterna att spåra djuren på jordbruksföretaget.

...”

- 9 Begreppet kohort definieras i punkt c i bilaga I till förordning nr 999/2001 som en grupp av djur bestående av samtliga nötkreatur som har fötts under tolv månader före eller efter det att ett sjukt nötkreatur har fötts, och i samma besättning som detta nötkreatur, eller som vid något tillfälle under sina första tolv levnadsmånader har uppfötts tillsammans med ett sjukt nötkreatur och som kan ha utfodrats med samma foder som det sjuka nötkreaturet utfodrats med under sina första tolv levnadsmånader.
- 10 Skäl 7 i förordning nr 1326/2001 har följande lydelse:

”I bilaga VII i förordning (EG) nr 999/2001 fastställs tillämpningsföreskrifter för de åtgärder som skall vidtas när förekomst av TSE har bekräftats. Dessa bestämmelser bör uppdateras så att de återger de detaljerade tekniska utrotningsbestämmelser som tillämpas av medlemsstaterna. Hänsyn skall därvid tas till Vetenskapliga styrkommitténs yttrande av den 15 september 2000 om BSE-relaterad slakt.

Vetenskapliga styrkommittén konstaterar i sitt yttrande att slakt av (hela) djurbesättningar redan har haft effekt både när det gäller att utrota fall som annars inte skulle ha identifierats och när det gäller att förebygga uppkomsten av framtida fall. Kommittén säger dock vidare att samma effekt i stor utsträckning kan uppnås genom att man slaktar alla djur som är födda och/eller har fötts upp i samma besättning som det konstaterade fallet cirka tolv månader före och efter indexfallet (slakt av födelsekohorten). Vetenskapliga styrkommittén rekommenderar att åtminstone födelsekohorten slaktas när ett inhemskt BSE-fall upptäcks, oavsett den rådande epidemiologiska situationen. Det är därför lämpligt att ändra de detaljerade utrotningsbestämmelserna och göra det valfritt att slakta hela besättningen med utgångspunkt från den rådande lokala situationen.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 11 Ett test som utfördes på ett slaktat nötkreatur tillhörande Staebelows besättning gav den 29 januari 2002 ett positivt provresultat för BSE. Två direkta avkomlingar till det smittade nötkreaturet och 50 djur i samma kohort identifierades därefter.
- 12 Landrat beslutade den 5 februari 2002 om omedelbar slakt av de 52 nötkreaturen. Staebelow begärde omprövning av slaktbeslutet, men Landrat fann i beslut av den 13 februari 2002 inget skäl att ändra sitt tidigare beslut.
- 13 Staebelow väckte den 13 mars 2002 talan mot beslutet vid Verwaltungsgericht Schwerin.
- 14 En begäran om interimistiskt skydd hade redan tidigare avslagits av Verwaltungsgericht Schwerin samt, efter överklagande, av Oberverwaltungsgericht Mecklenburg-Vorpommern. Landrats beslut verkställdes därför. Nötkreaturen slaktades den 4 april 2002 och destruerades fullständigt.

- 15 Staebelows talan vid den nationella domstolen syftar till att få fastställt att det utfärdade avlivningsbeslutet var rättsstridigt. Staebelow befarar att Landrat i en jämförbar situation ånyo beslutar om slakt av nötkreatur i samma kohort liksom av avkomman från infekterade nötkreatur. I det avseendet föreligger, enligt Staebelow, en tillräckligt konkret risk för upprepning eftersom Staebelow även framledes kommer att hålla och föda upp nötkreatur. Det är även av vikt för Staebelow att få upprättelse genom fastställelsen.
- 16 Staebelow har inför Verwaltungsgericht Schwerin hävdat att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna på området saknar verkan, eftersom de strider mot proportionalitetsprincipen.
- 17 Staebelow har i första hand gjort gällande att destruktionen av de specificerade riskmaterialen, det vill säga de delar av djuret där prionerna förekommer i större koncentration, hindrar att vävnad som infekterats med prioner kommer in i näringskedjan.
- 18 Staebelow har dessutom åberopat siffror från Bundesverbraucherministerium (det tyska förbundsministeriet för konsumentskydd), som ger följande bild avseende BSE-testerna år 2001, år 2002 och i januari 2003:
- År 2001 uppgick andelen BSE-positiva undersökningsresultat bland friska djur som slaktats till 0,0014 procent (38 positiva undersökningsresultat av 2 593 260 undersökta djur). Av de djur som avlivats inom ramen för BSE-utrotningen uppgick andelen till 0,0446 procent (4 positiva undersökningsresultat av 8 952 djur).

— År 2002 uppgick andelen BSE-positiva undersökningsresultat bland friska djur som slaktats till 0,0015 procent (42 positiva undersökningsresultat av 2 759 984 undersökta djur). Av de djur som avlivats inom ramen för BSE-utrotningen uppgick andelen till 0,1185 procent (3 positiva undersökningsresultat av 2 530 djur).

— Under perioden januari till oktober 2003 slaktades 779 djur inom ramen för kohortlösningen. Därvid uppdagades endast ett nytt BSE-positivt fall.

19 Staebelow har, med stöd av ett yttrande av professor Staufenbiel vid veterinärmedicinska fakulteten vid Freie Universität Berlin, dragit slutsatsen att de statistiska uppgifterna inte uppvisar någon säkerställd skillnad i resultat, med följd att kohortslakt skulle vara att anse som olämplig.

20 Staebelow har slutligen gjort gällande att snabbtesterna för BSE skall anses vara hundraprocentigt säkra, så att sjuka djur i kohorten i vilket fall som helst hade upptäckts vid ordinarie slakt.

21 Mot denna bakgrund har Verwaltungsgerichtshof Schwerin beslutat att vilande-förklara målet och hänskjuta följande tolkningsfråga till domstolen:

”Saknar artikel 13.1 c första meningen jämförd med artiklarna 2 a och 1 a tredje strecksatsen i bilaga VII till förordning (EG) nr 999/2001 ..., i dess lydelse enligt

artikel 3.1 och bilaga II till förordning (EG) nr 1326/2001 verkan, på grund av att den strider mot proportionalitetsprincipen?”

Tolkningsfrågan

Yttranden som avgetts till domstolen

- 22 Staebelow har hävdats, med stöd av olika vetenskapliga artiklar och av de skäl som angetts i hänskjutandebeslutet, att skyldigheten att slakta den kohort där det funnits ett sjukt djur strider mot proportionalitetsprincipen, eftersom konsumentskyddet inte förbättras på ett avgörande sätt genom denna åtgärd. Även om det utges ersättning till djuruppfödarna är inte ersättningen tillräcklig för att täcka den ideella skadan. Gemenskapslagstiftaren har inte beaktat strukturskillnaderna mellan jordbruksföretagen i medlemsstaterna. Det skall även erinras om förbudet mot onödig slakt liksom om det djurskydd som föreskrivs i den tyska grundlagen.
- 23 Staebelow har även gjort gällande att det inte är styrkt att det finns ett direkt samband mellan BSE och risker för folkhälsan och att riskerna hur som helst är små. Enligt Staebelow har detta bekräftats av vissa vetenskapliga studier.
- 24 Staebelow har även understrukit att gemenskapslagstiftaren regelbundet skall utvärdera de åtgärder som har vidtagits och därvid skall beakta den vetenskapliga utvecklingen.

- 25 Den grekiska regeringen, den nederländska regeringen, Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska gemenskapernas kommission har däremot hävdat att skyldigheten att slakta den kohort där det funnits ett smittat djur inte strider mot proportionalitetsprincipen.
- 26 Ovannämnda regeringar och institutioner har inledningsvis erinrat om att gemenskapslagstiftaren har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning, att den höga skyddsnivån för folkhälsan skall säkerställas vid utarbetande och genomförande av alla gemenskapens politikområden och åtgärder, att försiktighetsprincipen skall beaktas och att en åtgärds rättsenlighet skall bedömas i det ögonblick den vidtas. Det framgår härvidlag att de uppgifter som har anförts vid den hänskjutande domstolen avser perioden efter det att förordning nr 999/2001 antogs.
- 27 Regeringarna och gemenskapsinstitutionerna har dessutom erinrat om att syftet med ändringarna i de gemenskapsrättsliga bestämmelserna har varit att generellt bekämpa BSE och TSE. Ovannämnda institutioner har vid förhandlingen påpekat, i motsats till Staebelows påstående vid den nationella domstolen, att en åtgärd såsom skyldigheten att slakta kohorten och att destruera djuren inte endast motiveras av konsumentskydd utan även av syftet av utrota BSE.
- 28 Regeringarna och institutionerna har påpekat att förordning nr 1326/2001 har antagits med beaktande av Vetenskapliga styrkommitténs yttrande av den 15 september 2000, vilket anges i skäl 7 i förordningen. De har härvidlag erinrat om att det i förordning nr 999/2001 inledningsvis föreskrevs att hela besättningen skulle slaktas på det jordbruksföretag där det fanns ett djur som bekräftats vara smittbärare. Till följd av Vetenskapliga styrkommitténs yttrande och redan innan förordning nr 999/2001 trädde i kraft ändrades bilaga VII så att det endast föreskrivs att kohorten skall slaktas.

- 29 Regeringarna och institutionerna har erinrat om att nödvändigheten av att slakta kohorten har bekräftats vid upprepade tillfällen av olika vetenskapliga kommittéer. De har härvidlag hänvisat till slutsatserna och de viktigaste rekommendationerna om BSE från det gemensamma tekniska yttrandet från Världshälsoorganisationen (WHO), Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Internationella byrån för epizootiska sjukdomar (OIE): *Santé publique, santé animale et commerce* (OIE, Paris, den 11–14 juni 2001), Vetenskapliga styrkommitténs yttrande av den 11 januari 2002 om de ytterligare garantier som ges genom olika slaktordningar under rådande förhållanden i Förenade kungariket och i Tyskland (Opinion on the additional safeguard provided by different culling schemes under the current conditions in the UK and DE) samt det yttrande som Vetenskapliga panelen för biologiska risker på begäran av kommissionen avgav den 21 april 2004 [Opinion of the Scientific Panel on Biological Hazards on a request from the Commission on BSE-related Culling in Cattle (fråga nr 98/2003 från Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet)].
- 30 Regeringarna och institutionerna har, med avseende på de argument som framförts inför den hänskjutande domstolen, gjort gällande att man vid den tidpunkt när förordning nr 999/2001 antogs inte kände till hur infektionen sprider sig i kroppen och i organen hos ett infekterat djur. Det var i varje fall inte tillräckligt som skyddsåtgärd att ta bort specificerade riskmaterial, eftersom det inte kunde uteslutas att infekterad vävnad kom in i näringskedjan om hygienbestämmelserna var bristfälliga.
- 31 Regeringarna och gemenskapsinstitutionerna har dessutom påpekat att man med BSE-snabbtesterna inte kan identifiera sjukdomen under inkubationstiden utan först när sjukdomen nått ett långt framskridet stadium.
- 32 Regeringarna och institutionerna har betvivlat riktigheten i de slutsatser Staebelow har dragit av de statistiska uppgifterna. Uppgifterna bekräftar tvärt emot att det finns en hög sannolikhet för att finna BSE hos friska djur som slaktats och som tillhörde

den kohort där det fanns ett infekterat djur. Enligt de sifferuppgifter som tillhandahållits av den hänskjutande domstolen konstaterades år 2001 31,85 (0,0446 procent dividerat med 0,0014 procent) fler positiva fall vid slakt av kohorter än vid ovannämnda test. År 2002 konstaterades 79 fler fall (0,1185 procent dividerat med 0,0015 procent).

- 33 Regeringarna och institutionerna anser till följd av dessa omständigheter att skyldigheten att slakta kohorten i fråga är nödvändig för att skydda djurs och människors hälsa och på grund av att andra åtgärder inte ger samma resultat. Med beaktande av den ersättning som utgår till uppfödarna enligt artikel 13.4 i förordning nr 999/2001 är denna åtgärd inte oproportionerlig i förhållande till dess syfte.
- 34 Regeringarna och institutionerna har även påpekat att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna har anpassats allteftersom det vetenskapliga kunnandet har ökat. Bilaga VII till förordning nr 999/2001 har därför ändrats år 2002, år 2003 och år 2004 för att göra slaktåtgärderna mer flexibla.

Domstolens bedömning

- 35 Proportionalitetsprincipen, som tillhör de allmänna rättsprinciperna i gemenskapsrätten, kräver att gemenskapsinstitutionernas rättsakter inte går utöver gränserna för vad som är lämpligt och nödvändigt för att förverkliga de legitima målen för lagstiftningen i fråga och att om valet står mellan flera lämpliga åtgärder den minst ingripande väljs samt att de olägenheter som orsakas inte är orimliga i förhållande till de åsyftade målen (dom av den 13 november 1990 i mål C-331/88, Fedesa m.fl.,

REG 1990, s. I-4023, punkt 13, av den 5 oktober 1994 i de förenade målen C-133/93, C-300/93 och C-362/93, Crispoltoni m.fl., REG 1994, s. I- 4863, punkt 41, av den 5 maj 1998 i mål C-157/96, National Farmers' Union m.fl., REG 1998, s. I-2211, punkt 60, och av den 12 juli 2001 i mål C-189/01, Jippes m.fl., REG 2001, s. I-5689, punkt 81).

- 36 Vad gäller domstolskontrollen av dessa krav måste det framhållas att gemenskapslagstiftaren skall ges ett vidsträckt utrymme för skönsmässig bedömning inom ett område som det förevarande, inom vilket gemenskapslagstiftaren ställs inför val av politisk, ekonomisk och social art och måste göra komplexa bedömningar. Följaktligen kan en åtgärd på detta område endast förklaras ogiltig om den är uppenbart olämplig i förhållande till det mål som den behöriga institutionen eftersträvar (dom av den 6 december 2005 i de förenade målen C-453/03, C-11/04, C-12/04 och C-194/04, ABNA m.fl., inte publicerat i rättsfallssamlingen ännu, punkt 69).
- 37 Vid undersökningen av de problem som är förknippade med olika åtgärdsalternativ skall det kontrolleras att gemenskapslagstiftaren har tagit största möjliga hänsyn till samtliga förevarande intressen, i synnerhet äganderätten och djurens välbefinnande (dom av den 10 mars 2005 i de förenade målen C-96/03 och C-97/03, Tempelman och van Schaijk, REG 2005, s. I-1895, punkt 48).
- 38 Domstolen erinrar dessutom om att giltigheten av en gemenskapsrättsakt inte kan vara beroende av hur effektiv den bedöms ha varit under den tid som gått. Om gemenskapslagstiftaren har att bedöma de framtida verkningarna av bestämmelser som skall antas, trots att dessa verkningar inte exakt kan förutses, kan bedömningen ifrågasättas endast om den framstår som uppenbart felaktig mot bakgrund av de uppgifter som lagstiftaren hade tillgång till när de ifrågavarande bestämmelserna antogs (domen i det ovannämnda målet Jippes, punkt 84).

- 39 Då det råder osäkerhet om förekomsten eller omfattningen av de risker människors hälsa utsätts för, måste institutionerna tillåtas vidta skyddsåtgärder utan att behöva vänta på att det fullt ut visas att riskerna faktiskt förekommer och hur allvarliga de är (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet National Farmers' Union m.fl., punkt 63).
- 40 Om nya omständigheter däremot innebär en ändring i riskvärderingen eller visar att risken kan minskas genom mindre ingripande åtgärder än dem som gäller för ögonblicket skall institutionerna, särskilt kommissionen, som har initiativrätten, se till att bestämmelserna ändras i enlighet med de nya insikterna.
- 41 Bestämmelserna i förordning nr 999/2001 bygger på antagandet att det finns ett samband mellan BSE och den nya varianten av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom. I skäl 1 anges följande: "Det samlas ständigt nya bevis för likheten mellan BSE-smittämnet och det smittämne som förorsakar den nya varianten av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom." Även om Staebelow härvidlag har hävdatt att det inte är styrkt att det finns ett kausalsamband mellan smittämnet och sjukdomen har Staebelow emellertid inte förnekat att det finns ett samband i tid och rum mellan förekomsten av BSE och variant Creutzfeldt-Jakobs sjukdom, vilket är ett tecken på att det finns ett kausalsamband.
- 42 Det framgår av skäl 4 i förordningen att dess bestämmelser grundas på olika vetenskapliga yttranden i vilka det rekommenderas att människor och djur inte utsätts för produkter från infekterade djur. Vetenskapens ståndpunkt vid den tidpunkt då förordningen antogs framgår huvudsakligen av det ovannämnda gemensamma tekniska yttrandet från WHO/FAO/OIE om BSE från år 2001. Det konstateras i yttrandet att "det föreligger vetenskaplig enighet om att livsmedel utgör den viktigaste källan för att utsättas [för BSE]" (se s. 4 i yttrandet).

- 43 De åtgärder som vidtagits av gemenskapslagstiftaren för att minska risken för att djur och människor utsätts för BSE-smittämnet, såsom slakt och destruktion av den kohort där det funnits ett smittat djur, skall med hänsyn till dessa omständigheter anses som lämpliga åtgärder för att skydda folkhälsan.
- 44 Det kan inte anses att en sådan åtgärd som bestämmelsen om slakt av kohorten var onödig vid den tidpunkt den vidtogs med hänsyn till övriga föreliggande skyddsåtgärder. Det skall härvid erinras om att totalförbudet mot att använda animaliskt mjöl i djurfoder inte tillämpades före den 1 mars 2001 enligt artikel 3 i kommissionens beslut 2001/25/EG av den 27 december 2000 om att förbjuda användningen av vissa animaliska biprodukter i foder (EGT L 6, 2001, s. 16).
- 45 Det följer dessutom av Vetenskapliga styrkommitténs yttrande av den 15 september 2000, som nämns i skäl 7 i förordning nr 1326/2001, att det med de tester som gjordes på nötkreatur inte gick att upptäcka sjukdomen i början av inkubationstiden.
- 46 Vad gäller frågan om den omtvistade åtgärdens proportionalitet vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet, är det tillräckligt att konstatera att även om det enligt artiklarna 23 och 24 i förordning nr 999/2001 i princip var tillåtet att vidta nämnda åtgärd, så upprepas i det ovannämnda yttrandet av den 11 januari 2002, som under mellantiden antogs av Vetenskapliga styrkommittén, det ovannämnda konstaterandet i yttrandet av den 15 september 2000. I yttrandet av den 11 januari 2002 har Vetenskapliga styrkommittén bland annat påpekat att åtgärder som förbud mot animaliskt foder för nötkreatur och avlägsnandet av vissa inälvor endast innebär en minskad risk för folkhälsan i den mån de tillämpas effektivt och att även små brister markant kan minska skyddsnivån.

- 47 Vetenskapliga styrkommittén har även, avseende den ställda frågan om det är meningsfullt att upprätthålla skyldigheten att slakta kohorten trots att andra åtgärder står till buds, i yttrandet av den 11 januari 2002 vidhållit att det är mindre riskabelt för människor om djuren slaktas än att använda snabbtest och att avlägsna vissa angivna inälvor (se s. 4 i yttrandet).
- 48 Det kan härvidlag konstateras, liksom de regeringar och gemenskapsinstitutioner har gjort som har avgett yttranden, med avseende på de statistiska uppgifter som Staebelow har åberopat inför den hänskjutande domstolen, att det av dessa uppgifter framgår att det förekommer fler smittade nötkreatur i födelsekohorten än hos nötkreatur i allmänhet. De statistiska uppgifter som har undersökts av Scientific Panel on Biological Hazards i dess yttrande av den 21 april 2004 stöder denna slutsats (se s. 1 i detta yttrande).
- 49 Det förefaller inte heller som om strukturskillnader mellan jordbruksföretag i medlemsstaterna är en omständighet som gemenskapslagstiftaren borde ha beaktat när den omtvistade åtgärden vidtogs. Det är nämligen så att eftersom nödvändigheten av att slakta kohorten grundas på antagandet att djuren i kohorten har fått samma foder som det infekterade djuret saknar det betydelse om kohorten består av 20 eller fler än 500 djur.
- 50 Det skall för övrigt erinras om att det i artikel 13.4 i förordning nr 999/2001 föreskrivs om ersättning utan dröjsmål till de djurägare vars djur destruerats enligt artikel 13.1 c.

- 51 Det skall avslutningsvis påpekas att det följer av skäl 7 i förordning nr 1326/2001, liksom tidigare av förordning nr 999/2001, att åtgärden att slakta hela besättningen i vilken det finns ett infekterat nötkreatur har mjukats upp i enlighet med Vetenskapliga styrkommitténs yttrande av den 15 september 2000 om BSE-relaterad slakt. Yttrandets slutsats är att det är möjligt att uppnå mer eller mindre samma resultat genom att endast slakta det infekterade djurets födelsekohort i stället för hela besättningen.
- 52 Härav följer att den bestämmelse i förordning nr 999/2001, i dess lydelse enligt förordning nr 1326/2001, som innebär att den kohort där det funnits ett infekterat nötkreatur skall slaktas och destrueras inte strider mot proportionalitetsprincipen, eftersom bestämmelsen inte överskrider gränserna för vad som är lämpligt och nödvändigt för att skydda djurs och människors hälsa.
- 53 Svaret på den fråga som har ställts är följaktligen att det vid en bedömning av frågan inte har framkommit några omständigheter som medför att artikel 13.1 c första meningen i förordning nr 999/2001 i dess lydelse enligt förordning nr 1326/2001, jämförd med punkterna 2 a och 1 a tredje strecksatsen i bilaga VII till samma förordning, saknar verkan på grund av att den strider mot proportionalitetsprincipen.

Rättegångskostnader

- 54 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttranden till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Det har vid bedömningen av den fråga som har ställts till domstolen inte framkommit några omständigheter som medför att artikel 13.1 c första meningen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati, i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 1326/2001 av den 29 juni 2001 om införande av övergångsbestämmelser för att möjliggöra övergången till förordning (EG) nr 999/2001 och om ändring av bilagorna VII och XI i den förordningen, jämförd med punkterna 2 a och 1 a tredje strecksatsen i bilaga VII till samma förordning saknar verkan på grund av att den strider mot proportionalitetsprincipen.

Underskrifter